

КРАВЧЕНКО Юлія⁹

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
НАПН України, м. Київ, Україна

ORCID: 0009-0008-6147-4599

E-mail: krav.ju.a@gmail.com

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ЗАРУБІЖНОЇ СПІВПРАЦІ

У публікації виокремлено найбільш важливі напрями цифрової трансформації професійної освіти. Розглянуто корисні ініціативи співпраці України з європейськими країнами у векторі розвитку напрямів цифрової трансформації професійної освіти.

***Ключові слова:** цифрова трансформація освіти, професійна освіта, освітні ресурси та платформи, цифрова компетентність педагогів.*

***Main Directions of Digital Transformation of Professional Education in the Context of Foreign Cooperation.** The publication indicates some important areas of digital transformation of professional education. Useful initiatives of Ukraine's cooperation with European countries in the vector of development of directions of digital transformation of professional education are considered.*

***Keywords:** Digital Transformation of Education, Professional Education, Educational Resources and Platforms, Digital Competence of Teachers.*

Вступ. Цифрова трансформація є важливим кроком у розвитку професійної освіти, актуальною та неодмінною вимогою інформаційного суспільства. Вона дає можливість інтенсифікувати освітній процес, зробити його мобільним, диференційованим, пристосованим до реалій сучасності та забезпечує неперервність навчання. Одним з пріоритетних чинників розвитку напрямів цифрової трансформації професійної освіти є співпраця України з країнами зарубіжжя.

Україна активно використовує позитивний досвід європейських країн, які вже мають значні досягнення в сфері цифровізації освіти. Тому в контексті виконання наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» вбачаємо актуальним аспектом вивчення основних напрямів цифрової трансформації професійної освіти, зокрема і у векторі співпраці України в цьому питанні з європейськими країнами [11].

Мета, методи і підходи. Мета публікації – розглянути та проаналізувати деякі перспективні напрями цифрової трансформації професійної освіти в Україні, а також висвітлити окремі цікаві ініціативи співпраці України з державами зарубіжжя в цьому питанні. У процесі постановки проблематики дослідження використано комплекс загальнонаукових методів, зокрема

⁹ ©КРАВЧЕНКО Юлія (KRAVCHENKO Julia)

теоретичні (аналіз і синтез із метою дослідження основних напрямів цифрової трансформації професійної освіти) та емпіричні (вивчення наукових праць і законодавчої бази щодо цифровізації професійної освіти в Україні тощо).

Основні результати. Проаналізувавши законодавчу базу цифрової трансформації освіти та наукові праці в цій галузі, можемо виокремити основні перспективні напрями цифрової трансформації професійної освіти. Під цифровою трансформацією освіти розуміємо процес впровадження сучасних інформаційних технологій і цифрових ресурсів у навчальний процес та активне їх використання, що передбачає застосування комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, онлайн-платформ, електронних підручників та інших цифрових ресурсів для поліпшення якості навчання та розвитку цифрових компетентностей учнів і вчителів. Ця трансформація сприяє ефективнішому навчанню, збільшенню доступу до знань та формування навичок, необхідних у сучасному світі [2].

Основними напрямками цифрової трансформації професійної освіти є створення освітніх ресурсів і цифрових платформ, використання сучасних цифрових інструментів, створення цифрового навчального середовища в закладах професійної освіти (забезпечення доступу до сучасних технологій, електронних ресурсів та інтернету), розвиток дистанційних форм навчання (онлайн-курси, вебінари тощо), підвищення цифрової компетентності педагогічних працівників на основі проведення циклів тренінгів і семінарів, формування навичок цифрової грамотності здобувачів, впровадження систем для збирання та оброблення інформації про навчальний процес.

Зазначимо, що державна політика України щодо завдань цифрової трансформації освіти [9], зокрема в створенні освітніх ресурсів і цифрових платформ, враховує передовий досвід європейських країн, а також використовує принципи, підходи, інструментарій та практики Європейського Союзу (План відновлення України, 2022) [8]. Так, з 2019 по 2023 рр. в Україні впроваджено спільну програму ЄС, зокрема Німеччини, Фінляндії, Польщі та Естонії, для підтримки реформи професійно-технічної освіти в Україні «EU4Skills: кращі навички для сучасної України». У 2022 р. за участю EU4Skills розроблено та презентовано платформу онлайн-навчання «Професійна освіта онлайн» [6].

Платформа пропонує інтерактивні курси та інтерактивні мобільні тренажери. EU4Skills розробила нові навчальні матеріали для платформи, надала технічну та методологічну підтримку в цифровізації існуючих курсів і навчальних матеріалів, а також у завантаженні контенту. Платформа дає змогу здобувачам навчатися онлайн, педагогам доповнити свою освіту сучасним

цифровим контентом, а також надає допомогу всім, хто хоче підвищити свою професійну кваліфікацію [3]. І донині EU4Skills підтримує розробку онлайн-курсів і матеріалів, до яких здобувачі можуть отримати доступ через онлайн-платформу МОН.

Важливим напрямом цифрової трансформації вважаємо підвищення цифрової компетентності педагогів професійної освіти. У 2021 р. Кабінетом Міністрів України схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей та затверджено план заходів з її реалізації [5] і Типову програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності [4]. Цифрові компетентності передбачають уміння використовувати, фільтрувати, оцінювати, створювати, проєктувати та поширювати цифрові освітні ресурси. Педагогічні працівники мають вміння захищати вміст, дані та цифрові ідентичності, а також визнавати та ефективно працювати з цифровими засобами й технологіями.

Зауважимо, що Україна активно сприяє розвитку навичок цифрової грамотності серед педагогів професійної освіти. Розглянемо кілька цікавих, на нашу думку, ініціатив: ЮНЕСКО та Міністерство освіти і науки України у 2023 р. запустили онлайн-курс з цифрової педагогіки для 50 000 педагогів, зокрема і для тих, які працюють у закладах професійної освіти. Цей курс має сім модулів. Кожен модуль містить інструкції, інтерактивні сесії, практичні вправи, тести та додаткові матеріали. Педагоги можуть обговорювати конкретні питання та розвивати свої цифрові навички. І до цього часу ЮНЕСКО поповнює онлайн-курс для освітян додатковими матеріалами для подальшого розвитку їхніх цифрових навичок, що допоможе їм здійснювати якісне дистанційне та гібридне навчання у майбутньому [1].

Крім того, ЮНЕСКО спільно з Міністерством цифрової трансформації запустили «Національну освітню платформу з цифрової грамотності «Дія: Цифрова освіта». Ця платформа надає безкоштовний доступ до трьох онлайн-курсів: базового курсу з цифрової грамотності, цифрової грамотності для вчителів та курсу для батьків «Онлайн-безпека для дітей». Український інститут розвитку освіти спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) розробили онлайн-курс «Професійна діяльність учителя в умовах цифрового освітнього середовища» [7]. Під час вивчення курсу педагоги можуть дізнатися про те, що таке інформаційно-цифрова компетентність педагога та як її розвивати, як використовувати цифрові технології та технології дистанційного навчання в освітньому процесі, як розбудувати інклюзивне освітнє середовище за допомогою цифрових технологій.

Можемо зазначити, що на реалізацію основних напрямів цифрової трансформації професійної освіти працює і програма Європейського Союзу Erasmus+, яка надає можливості співпраці та мобільності між закладами професійної

(професійно-технічної) та фахової передвищої освіти України та країн ЄС. Щоб сприяти професійному розвитку освітян та подальшій інтеграції ІКТ в освіту, Erasmus+ пропонує багато дієвих інструментів для обміну найкращими практиками, взаємодопомоги та професійного розвитку педагогів на рівні ЄС (наприклад, за допомогою таких інструментів, як eTwinning, School Education Gateway, Teacher Academy, SELFIE) [10].

Важливим напрямом цифрової трансформації професійної освіти є інвестування у створення надійної технічної інфраструктури навчання, яка здатна підтримувати нові види взаємодії та забезпечувати повсюдний доступ до цифрових інструментів в освітньому середовищі професійної освіти [10]. Під цифровою технічною інфраструктурою розуміємо обладнання, яке допомагає виконувати навчальні завдання: комп'ютери, проектори, мультимедійні пристрої, доступ до інтернету та інші технічні засоби. Тому бажаним є формування в цьому напрямі чіткої державної політики та здійснення ще більшої державної фінансової підтримки впровадження цифрових технологій у навчальний процес.

Висновки. Таким чином, проаналізовано найбільш перспективні напрями цифрової трансформації професійної освіти в Україні та висвітлено окремі цікаві ініціативи співпраці України з країнами зарубіжжя у цьому питанні. Для України важливою є узгодженість напрямів розвитку цифрової трансформації освіти із вимогами світового та європейського освітнього простору та співпраця з іншими країнами. Оскільки цифрові технології активно модернізуються, вважаємо, що питання цифрової трансформації професійної освіти потребує детальнішого вивчення.

Перспективою подальших розвідок є забезпечення інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації професійної освіти у контексті виконання завдань аналітико-синтетичного етапу планового прикладного дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023–2025) [11].

Список використаних джерел:

1. Запуск курсів з цифрової педагогіки. *Департамент освіти і науки Запорізької ОДА*. URL: <http://osvita.zoda.gov.ua/запуск-курсів-з-цифрової-педагогіки/> (дата звернення: 24.02.2024).
2. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект) / Н. Морзе та ін. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Спецвип. С. 1–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2019_spetsvip_41 (дата звернення: 24.02.2024).
3. Про EU4Skills. *EU4Skills*. URL: <https://eu4skills.info/pro-eu4skills/> (дата звернення: 24.02.2024).
4. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОНУ від 10.12.2021 №1340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1067729-22#Text> (дата звернення: 24.02.2024).
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 24.02.2024).

6. Професійна освіта онлайн. Цифрова навчальна платформа для учнів закладів професійної освіти та здобувачів професійних кваліфікацій. URL: <https://profosvita.online/> (дата звернення: 24.02.2024).
7. Створено онлайн-курс «Професійна діяльність учителя в умовах цифрового освітнього середовища». *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/stvoreno-onlajn-kurs-profesijna-diyalnist-uchitelya-v-umovah-cifrovogo-osvitnogo-seredovisha> (дата звернення: 24.02.2024).
8. Толочко С. В. Цифрова компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип.13 С.169–176. URL: https://er.chdту.edu.ua/bitstream/ChSTU/2801/1/visnik_block_%2313_169_176str_40ekz-1.pdf#page=28 (дата звернення: 24.02.2024).
9. Цифрова трансформація освіти і науки. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki> (дата звернення: 24.02.2024).
10. Шпарик О. Цифрова трансформація середньої освіти: спільні стратегічні вектори США та країн ЄС. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 3. С. 33–43. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-33-43>.
11. Information and Analytical Support for the Digital Transformation of Education and Pedagogy: Domestic and Foreign (2023–2025, ДР № 0123U100476). *Digital Library NAES of Ukraine*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0123U100476/> (дата звернення: 05.02.2024).

References:

1. Zapusk kursiv z tsyfrovoi pedahohiky. Departament osvity i nauky Zaporizkoi ODA. URL: <http://osvita.zoda.gov.ua/запуск-курсів-з-цифрової-педагогіки/> (дата звернення: 24.02.2024).
2. Opys tsyfrovoi kompetentnosti pedahohichnoho pratsivnyka (proekt) / N. Morze ta yin. *Vidkryte osvittnie e-seredovyshe suchasnoho universytetu*. 2019. Spetsvyp. S.1–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2019_spetsvip_41 (дата звернення: 24.02.2024).
3. Pro EU4Skills. *EU4Skills*. URL: <https://eu4skills.info/pro-eu4skills/> (дата звернення: 24.02.2024).
4. Pro zatverdzhennia Typovoi prohramy pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv z rozvytku tsyfrovoi kompetentnosti: Nakaz MONU vid 10.12.2021 №1340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1067729-22#Text> (дата звернення: 24.02.2024).
5. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovyykh kompetentnostei ta zatverdzhennia planu zakhodiv z yii realizatsii : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.03.2021 № 167-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 24.02.2024).
6. Profesiina osvita onlain. Tsyfrova navchalna platforma dlia uchniv zakladiv profesiinoi osvity ta zdobuvachiv profesiinykh kvalifikatsii. URL: <https://profosvita.online/> (дата звернення: 24.02.2024).
7. Stvoreno onlain-kurs «Profesiina diialnist uchytelia v umovakh tsyfrovoho osvitnogo seredovyshe». *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/stvoreno-onlajn-kurs-profesijna-diyalnist-uchitelya-v-umovah-cifrovogo-osvitnogo-seredovisha> (дата звернення: 24.02.2024).
8. Tolochko S.V. Tsyfrova kompetentnist pedahohiv v umovakh tsyfrovizatsii zakladiv osvity ta dystantsiinoho navchannia. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H.Shevchenka. Serii: Pedahohichni nauky*. 2021. Vyp.13. S.169–176. URL: https://er.chdту.edu.ua/bitstream/ChSTU/2801/1/visnik_block_%2313_169_176str_40ekz-1.pdf#page=28 (дата звернення: 24.02.2024).
9. Tsyfrova transformatsiia osvity i nauky. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki> (дата звернення: 24.02.2024).
10. Shparyk O. Tsyfrova transformatsiia serednoi osvity: spilni stratehichni vektory SSHa ta krain YeS. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. 2022. № 3. S. 33–43. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-33-43>.
11. Information and Analytical Support for the Digital Transformation of Education and Pedagogy: Domestic and Foreign (2023–2025, DR № 0123U100476). *Digital Library NAES of Ukraine*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0123U100476/> (дата звернення: 05.02.2024).